

Medici Ailesi

Tim Parks, Çev. Cem Demirkan

İstanbul, Kronik Kitap, 2021, 240 sayfa, ISBN: 978-625-7631-39-6.

Rümeysa TOĞANTİMUR*

Romancı, çevirmen, denemeci, edebiyat profesörü olan Tim Parks, 1954 yılında Manchester’da doğdu. Cambridge ve Harvard üniversitelerinden eğitim aldı. Milan IULM’de dersler veren Tim Parks 1981 yılından itibaren İtalya’da yaşamaktadır.

Cem Demirkan tarafından tercüme edilen eser daha çok bankacılıkla adını duyduğumuz Medici ailesinin bankacı kimliklerini ve bunun akabinde siyasete, sosyal yaşama, kültürel hayata, sanata, Rönesans’a etkilerini bizlere aktarmıştır.

Eser, Medici aile ağacı, kronoloji ve altı kısımdan oluşmaktadır. Bunun yanında Bibliyografya Notları başlığı altında Medici ailesi ile ilgili bizlere çeşitli kaynaklar sunmuştur.

Eserin “*Usura ile*” başlığı altında olan birinci bölümünde faizle borç verme, tefecilik, faize toplumun ve dinin bakışı ve bu bakışın edebiyata yansımaları hakkında bizlere bilgi verir. 1397’de Giovanni di Bicci tarafından kurulan Medici bankası 1494 yılında batmıştır. Yazarın deyimi ile Medici bankasının bu doksan yedi senesi “*Ortaçağ’dan modern çağa geçişteki o sancılı sürecin sakin bir ara dönemi*” olarak görmemiz mümkündür. *Sakin bir ara dönem* olarak anılan bu dönemde de gerek tefecilik, gerek bankacılık gelişmiş ve bunun yanı sıra sanatta ilerlemeler gerçekleşmiştir. Kilise tarafından *contro natura* yani *tabiata aykırı* olarak görülen tefecilik, dinin bu tepkisi neticesinde halk tarafından hoş karşılanmamış, bunlar ile uğraşanlar da halk tarafından olumsuz eleştirilere, davranışlara maruz kalmıştı. Yazar, dinin ve halkın tefeciliğe karşı bakışını Boccaccio’nun *Decameron* eserinin ilk kısmını

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, Lisans Öğrencisi, rumeysatogantimur@gmail.com

eserinde kısaca anlatarak eser aracılığıyla dönemi eleştirmiştir. Köle ticaretini günah saymayan toplumun, bu örnekle yahut tefecilik yaptığı için ölen bir kişinin cesedini mezardan çıkararak sokak sokak gezdirmesi, asması ve sonra bir nehre atması bence de normal karşılanmamalıydı. Yazarın eleştirisi bu bölümde bunlarla sınırlı değildi. Din adamlarının şiddetle günah olarak vurguladıkları tefeciliği, bankacılığı kendilerinin de bir süre sonra kullanması ve din adamı kimlikleri ile bazı ayrıcalıklar elde etme hevesi de yazarın tenkitine maruz kalmalarına neden olmuştur. Kilisenin uluslararası iktisadi yapısı, papanın vergileri, kilisenin ve din adamlarının para alışverişinin bankalar aracılığıyla yapması bankacılığın büyümesine, gelişmesine neden olmuştu. Bankacılığı lanetleyen en çok kiliseydi ama kilise kadar da destek veren olmamıştı.

“*Alışveriş Sanatı*” başlığı altında olan ikinci bölümde paranın değerinin oynanması, Medicilerin alışveriş sanatı, seküler alan fikri konularına değinilmiştir. Yazar, Roberto de’ Rossi vasıtası ile dönemin önde gelen hümanistleriyle tanışan Cosimo ve Lorenzo, aralarında Cicero ve Quintilian’a da ait el yazmanlarını bulmaya, okumaya ve toplamaya başladığını bize nakleder. Yunan eserlerini keşfederek nüshalarının çıkarılması ve üzerine incelemeler yapılması, yazı vasıtası ile yeni düşünce ortamının yaratılmasına yol açmıştır. Mediciler seküler alan düşüncesini yalnızca yazma eserler aracılığıyla sağlamayıp, görsel mecralarla da bunu desteklemek istemişlerdir. Yazar, bunun ilk örneğinin papa olan XXIII. Giovanni’nin mezarının yapımı ile sağlandığını bizlere aktarır. Cosimo, mezarın yapımı için heykeltıraş olan Michelozzo ve Donatello bir araya gelerek mezarın şık olması durumuna karşı çıkanlara rağmen süslü bir şekilde mezarı tamamlamışlardır. Dine has olan görsel sanatlardaki değişimi bu durum vasıtasıyla okumuş oluyoruz.

“*İktidara Geliş*” adlı üçüncü bölümde Cosimo’nun özel yaşamı, bir Medici ve bir grandük tarafından Niccolo Machiavelli’ye Floransa’nın tarihinin yazdırılması, Albizzi ailesi Cosimo’nun tutuklanması ve sürgün edilmesi konuları anlatılmıştır. Bu bölümde yazar, Mediciler tarafından Machiavelli’ye yazdırılan Floransa Tarihi üzerinden dönem hakkında bilgi verirken bir yandan eseri hatalı ve önyargılı olarak eleştirmiştir. Albizzi mücadelesi ve ardından suikast girişimine uğrayan Cossimo, ihanet suçlamasıyla sürgün edilmiştir. Medici bankasının nüfuz sahibi olduğunu belirten yazar, iş ilişkileri doğrultusunda bu sürgün hayatının uzun sürmediğini aktarmıştır. Sürgünden dönmesi ardından dizginleri ele alan Cosimo, Albizzi ailesini sürgün edilmesini sağlamıştır.

“*Şehrimizin Sırları*” adlı dördüncü bölümde yazar, Cosimo’nun yaptırdığı heykeller ve resimler, toplumun Cosimo’ya bakışı, siyasi durumu bize aktarır. Bu bölüme girişi Donatello’nun Davut’u üzerinden yapan yazar, Cosimo’nun bu heykeli avlusunda sergilemesi sonucunda eşcinselliği onaylamakla ve bunun da reklamını yapmakla suçlanmasını, toplumun buna eleştirisini anlatmıştır. Suçlamalar bunlarla sınırlı kalmamıştır. Tefecilik, vergi kaçakçılığı gücünü kullanarak muhalefeti sindirmek, zalimlik gibi suçlarla da suçlanan Cosimo, bunca şeye rağmen halk tarafından *Ülkenin Babası* unvanıyla sevilip, saygı gösterilmiştir. Kitabın yazarı bu durumu Anselmo Calderoni’nin şiiri

örneğiyle bizlere somut bir şekilde açıklıyor. Gut hastalığı nedeniyle Cosimo'nun ölmesi ile bir sonraki bölüme geçilmiştir.

“*Mavi Kan ve Beyaz Filler*” başlıklı beşinci bölümde Cosimo'nun üç oğlu, bankanın gidişatı, Piero'nun ölümü ardından Lorenzo'nun Medicilerin ve rejimin idaresini alması konuları işlenmiştir. Piero, Giovanni, Carlo adlarındaki bu üç çocuğu farklı alanlarda yetiştirmişti Cosimo. Piero devlet, Giovanni banka işleriyle ilgilenirken Carlo da piskopos olarak kiliseye katılmıştı. Piero'nun gut hastalığı nedeniyle ölmesi ardında oğlu Lorenzo onun yerini almıştır.

“*Muhteşem Gerileme*” adlı altıncı bölümde Lorenzo'nun entelektüel kimliği, şap ticareti, hümanizm, bankanın çöküşü, Lorenzo'nun ölümü ve Piero'nun yerine geçmesi anlatılmıştır. Şiiri çok seven Lorenzo'nun yaşadığı dönemde birçok eseri çevirip, sanatçıları destekleyerek sanata çok katkı sağlamıştı. Banka idaresinden pek anlamayan Lorenzo, yazarın tabiriyle gerek Napoli tahtı üzerinde Angevin miras hakkını talep etmesi gerek Milano ve Venedik arasında soğukluk olmasına rağmen bunun bir kenara konmasını isteyerek birlik göndermelerini söylemesi savaş propagandasını iyi yaptığının ve bunun yanı sıra ağzının da iyi laf yaptığının göstergesidir. Buradan Lorenzo'nun sanatı ve şiiri hem devletin itibarını hem kendi meşruiyetini arttırmak için kullandığı da görülmektedir. Lorenzo'nun döneminde ortaya çıkan bir din adamı Savonarola, Rönesans'ın getirdiği düşünceye karşı bir düşünce ile gelerek, Medicilerin düşünce yapısı ile zıtlığın olduğu görülmektedir. Lorenzo'yu da bu düşünceye davet eden Savonarola, ölmesine az kalan Lorenzo'nun daha acıklı şiirler yazma duygusuna ve ölüm anında onun yanında bulunmasını isteme düşüncesine sevk etmiştir. Lorenzo'nun ardından *ahmak* olarak anılan oğlu Piero geçmiştir. Yazar, Piero'nun sağduyu ve aklını kullanmakta iyi olmamasını ve bankayı batırmasını eleştirmiştir. Piero'nun Fransız işgali sırasında kaçması, bankaya ve tüm mallara el konulması sonucunda bankanın batması ile kitap sona erer.

Sonuç olarak Tim Parks, bu kitap ile bankacılığı sadece bir kurum olarak görmeyerek siyasi, sosyal ve kültürel yapıdaki etkilerini okuyucuyla paylaşmıştır. Bunu gerek olayları anlatarak gerek de toplumun düşüncelerinin edebiyata, şiire, sanata yansımış şeklini bizlere aktarıp, açıklayarak sağlamıştır. Kitapta toplumun, dönemin din algısının, özel yaşamın eleştirisi yapılmıştır. Yazar, okuyucunun gözünde sanatçıları adeta himaye altına alan, seküler hayatın gerçekleşmesi için çabalayan, koleksiyonculuk ve eser çevirileri ile Rönesans'ın mimarlarının oluşumunda etkisi olan bir ailenin canlanmasına neden olmuştur. Genel itibari ile yazarın anlatımı, çevirmenin de etkisiyle, kitap akıcı olup insanda merak duygusunun uyanmasını sağlamıştır. Lakin kitabın bazı kısımlarında bir anda başka bir konuya girmesi sonucu kopuklukların, konunun dağılmasının olduğunu da söylemek gerek. Dönem hakkında bilgi edinmek isteyenler, yalnızca olayların ham bir şekilde değil de kültürel, sosyal, dini hayata yansımalarını incelemek isteyenlerin dikkatini çeken bir kitap olacaktır. Bunun yanı sıra kitabın sonunda *Bibliyografya Notları* başlığı altında Medici ailesi ile ilgili kaynakları paylaşarak, bu konunun meraklılarına yardımcı olmaktadır.